

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države zuaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarske stvari.

Hibridi ali križanke.

Podpisani je že lani v tem listu pojasnil važnost teh trtnih podlag. Ker je pa vkljub temu premalo zanimanja za iste med vinogradniki, bodi njih pomen vnovič omenjen.

Po večletnih izkušnjah so veščaki dognali, da doslej najbolj priporočane vrste ameriških trt, riparija, solonis in rupestris niso za vsako lego in zemljo, posebno ne za belo, apneno zemljo, pripravne.

Velikolistnata riparija (portalis), ki je najbolj priporočljiva in daje najboljše vspehe, zahteva dobre, ne presuhe in ne premokre, posebno pa ne hudo apnene zemlje.

Solonis prenaša sicer nekoliko več apna in mokrote, napade jo pa rad črni palež, težko se pomnožuje in nekatere žlahrne vrste ne rastejo in ne rodijo dobro na njej.

Rupestris, med temi najbolj razširjena rupestris montikola, prenaša sicer največ apna izmed teh treh, rada se dá pomnožiti, ima pa zopet druge slabe lastnosti, namreč ne prenaša mokrote, v močni zemlji prebujno raste in cepljenke na njej premalo rodé in grozdje bolj pozno zori, zahteva toraj bolj suho zemljo in gorko podnebje.

Poleg teh treh najbolj razširjenih vrst so vpeljali Francozi še ameriško trto pod imenom Berlandieri, misleč, da bode ista najbolj sposobna za njih hudo apnene zemlje.

V resnici prenaša ta trta čudovito veliko apna v zemlji, ima pa zopet druge slabe lastnosti, med temi posebno to, da se težko pomnožuje, ker se hudo nerada koreníči.

Da si pa pridobijo nove trte, ki bi imele kolikor mogoče vse dobre lastnosti teh tukaj naštetih vrst, namreč dobro raščo (na primer od riparije), sposobnost za mokre zemlje (od solonis), sposobnost za suhe zemlje (od rupestris), za hudo apnene (od berlandieri) itd., so začeli veščaki, osobito Francozi, te vrste med saboj umetno križati (bastardirati, hibridizovati, mešati), kar se je zgodilo na ta način, da so cvet (pestiče) ene vrste oplodili s cvetjem (prašniki) druge vrste, peške zrelega, tako opljenega grozdja vsejali in na ta način vzgojili nove vrste trt, ki so navadno od svojih starišev nekaj dobrih ali tudi slabih lastnosti podedovale.

Ker je pa znano, da se naše domače, t. j. evropejske trtne vrste najraje koreníči, da v vsaki zemlji in če ima še toliko apna v sebi, dobro vspevajo, poskusili

so Francozi tudi ameriške trte z evropejskimi umetno križati, upajoč, da bodo nove trte imele od ameriških vrst trpežne, trtni uši vkljubujoče korenine, od evropejskih pa druge dobre lastnosti.

Seveda so se v mnogih slučajih varali in marsikatera nova trta je imela le slabe lastnosti njih starišev, vendar-le pa je imelo dolgo, vstrajno in marljivo delo veliko uspeha, in danes imamo že lepo vrsto raznih hibridov, ki so za različne zemlje pripravne.

Seveda jih je še pri nas v raznih zemljah in legah temeljito izkusiti.

Radi tega svetujem onim vinogradnikom, ki imajo zemlje, v katerih v začetku imenovane, doslej najbolj razširjene vrste ameriških podlag ne uspevajo, da poskusijo saditi križanke.

Državne trtnice na Kranjskem razpolagajo sedaj čez 30 vrst najbolj priporočljivih križank in oddajajo iste, v majhni množini, za poskušnje, tudi brezplačno vinogradnikom.

Kdor želi s takimi trtami napraviti poskušnjo, zglesi naj se pri podpisnem ustno ali pismeno.

Pri tem mora vinograd, to je lego in zemljo natančno popisati, ter za preiskavo gledé apna nekaj zemlje (kakega četrt kilogr.) vposlati, ki jo je bil vzel v globočini približno 30—40 cm. v svojem vinogradu.

B. Skalicky,

c. kr. vinařski nadzornik v Rudolfovem.

Kaj važno, za dolensko vinogradstvo še ne rešeno vprašanje.

Novo vinogradstvo, to je zasajanje na ameriške podlage cepljenih trt v čez in čez globoko prekopani prerigolani svet, napreduje pri nas na Dolenjskem nepričakovano hitro in uspešno. Kdo bi si zamogel misliti, da se bodo Dolenjci novega, kaj narnega in dražega vinogradstva polotili tako hitro in tako uspešno, ko so bili v svojem prejšnjem starem vinogradništvu vendar tako — dovoljeno naj mi bode resnico govoriti — površni, tako kar naravnost malomarni ter za vsak napredek kar nesprejemljivi. Povsod se rigola in zasaja, in zasaja se lepo v vrste, trte se neprimeroma pravilnejše izgojuje ter vsako leto veliko pravilnejše obrezuje. Dà, še celó gnojitev trt s pravim gnojem ali dobrim kompostom in tudi z umetnimi gnojili se je udomačila in spodrinila je prejšnjo, pač že smešno uporabljvanje raznih žitnih plev ter takozvane tnalovne v isti namen. In kar se tiče uničevanja trtnih škodljivcev, n. pr. grozdne plesnobe, peronospora, kako marljivo se to dandanes ne vrši? Dà, kakor je prošlo leto to do dobrega dokazalo, vrši se žvepljanje in škropljenje trt marljivejše po Dolenjskem, kakor v marsikateri drugi vinorodni deželi, katera je na glasu, da stoji gledé vinogradstva veliko višje, nego Dolenjska.

Po strokovnih časnikih se nahajajo poročila, katera se glasé: Tu pa tu je grozdna plesnoba, posebno pa peronospora

vinsko letino v prošlem letu skoraj popolnoma uničila; iz Dolenjske — takih poročil nimamo. Čast torej Dolenjcem gledé novega vinogradstva v občé. V jednom obziru, v jedni točki želeti je pa še, žal, mnogo mnogo. Ta točka je: Izbiranje sort grozdja pri cepljenji. Z novim vinogradstvom, tako napornim, tako dragim vinogradstvom — prej je stalo oralo novega dolenjskega vinograda 100 do 160 forintov; danes stane do 2000 kron in pa še več — pričeti bi se morala tudi nova dobrotá pridelka, vina. In v tej točki, v tej zadevi ostalo je naše dolenjsko vinogradstvo v občé pri sicer prav lepih, vse hvale vrednih, toda jako redkih izjemah — pri starem. Dosti preveč čvicka in veliko premalo prav dobrega namiznega vina se v naših novih dolenjskih vinogradih prideluje, in to ni nikakor prav. Z novim vinogradstvom pričeti se je imela tudi povsem nova kvaliteta dolenjskih vin. Da smo pa v občé, gledé kvalitete naših vin, pridelanih v novih vinogradih, pri starem ostali, to je pripisovati pa seveda istini, da se v novih vinogradih iste sorte trte pomnožujejo ter gojijo, katere so se v prejšnjih starih vinogradih pomnoževale in gojile. Belina, žametasta črnina, zelenika, lipna, škilina, pomnoževale so se po starih dolenjskih vinogradih najbolj, in pomnožujejo se tudi — posebno v kmečkih — v novih. No, iz takih sort pa seveda ni boljše kvalitete vina pričakovati, kajti kakor ni mogoče iz koruzne moke peči žemljec in kifelčkov, tako tudi ni mogoče iz naštetih sort grozdja napravljati prav dobrih namiznih vin. Da je pa temu tako, da je marsikateri dolenjski vinogradnik, osobito priprost kmečki mož, pri svojih starih dolenjskih sortah tudi v novih vinogradih ostal, temu pa ni sam vzrok, marveč je brez njegove krivde vzrok dvoje: 1.) zeleno cepljenje, 2.) prepoved uvaževanja cepičev iz družih krajev. Našega vinogradnika učilo se je najprej zeleno cepljenje trt, on se ga je poprijel. Za zeleno cepljenje treba pa frišnih cepičev. Kje te vzeti, kakor na najbližnjih domačih, po trtni uši še ne uničenih trtah? Kje te vzeti, ko je bilo skozi leta in leta strogo prepovedano, cepiče od drugod dobivati? K tema dvema vzrokoma pridružimo pa že še lahko, in to z vso opravičenostjo, še tretji, in ta se glasi: Dolenjska konservativnost. Vlada in dežela prizadevali ste si in prizadevate si še dandanes vse hvale vredno z upeljavo in razširjenjem že cepljenih trt ptujih, veliko finejših sort grozdja nego so domače, na povzdigo kvalitete dolenjskih vin uplivati. To prizadevanje ni ostalo brezuspešno. Posebno inteligentni in premožni vinogradniki so si to izkoristili, zasadili so svoje vinograde z novimi, zlahtnimi vrstami. Posledica temu je: marsikje in marsikateri vinogradnik prideluje v svojih novih vinogradih namesto nekdanj-šnega prekislega in preslabotnega vina čvicka že prav dobro, dá, že tudi fino namizno vino. Pretežna večina naših vinogradnikov, naši priprosti kmečki vinogradniki zlasti, pa žal, tega načina zboljšanja svojega pridelka ne morejo posnemati, on si ne more za drag denar zlahtnih, že cepljenih trt nabaviti ter jih saditi. Vlada skusila je tudi v tej zadevi priprostemu, kmečkemu, revnejšemu vinogradniku iti izdatno na roko, odločila se je za brezplačno oddajanje zelenih cepičev zlahtnih trt iz lastnih zasaditev. Pa glej čudo, tega pripomočka se pa priprosti mož skoraj ne poslužuje, sliši se, da nikakor ne sega po brezplačno ponujanih mu zelenih cepičih zlahtnih sort trt v tisti meri, kakor je bilo to pričakovati. In zakaj neki ne? No, naj bode priprosti kmečki človek še tako konservativen, še tako na staro navado navezan, dá, prikovan, nekaj, dostikrat še celo mnogo opravičenosti ima njegovo postopanje le, in tako ga ima tudi v tem slučaju.

(Dalje prihodnjič.)

Kake vrednosti je simodolsko pleme za Dolenjsko?

(Konec.)

Gledé na vse, kar smo slišali o simodolskem plemenu, nastane za nas to-le važno vprašanje: Ali naj vpeljujemo simodolsko goved na Dolenjsko ali ne?

Če pogledamo na izkušnje, katere imamo s tem plemenom v zadnjih letih po Dolenjskem, potem moramo reči, da je to pleme pripravno za izboljšavanje naše živine, kajti kamor so prišli simodolski plemenjaki, povsod se je pokazalo, da so po teh bikih dobljene živali veliko večje, pa tudi veliko lepše in

hitrejše rasti. To je resnica, ki se ne dá tajiti. In če bi ne dosegli nič drugega, kakor samo to, da vcepimo naši živini ugodnejši razvoj in hitrejšo rast, že s tem smo dosegli veliko za napredek naše reje.

S križanjem domače živine s simodolskim plemenom dobimo tedaj prav gotovo večje in lepše živali. Najbolj se popravijo naši živini tista vleknjena hrbišča in tisti podrti in slabotni križi, ki močno kvarijo sedanjo vrednost živine. Popravijo se pa tudi zadnje noge, tista prazna bedra in tiste krive noge, ki se tako pogosto nahajajo pri naši živini.

S simodolskim plemenom se vcepijo pa tudi druge dobre lastnosti, posebno gledé mlečnosti in dobrega pitanja, kar je vse velikega pomena za napredek naše reje.

Simodolsko pleme vpeljujemo v naše kraje toliko lažje, ker je naša živina itak vsa pomešana in ker ni prav nobene upanja, da bi se kedaj zenačila, da bi dobila kake posebne plemenske lastnosti in da bi se povzdignila na ta način njena plemenska vrednost. Slej ko prej se bo redila po Dolenjskem živina mešana krvi in se bo vspeh reje najbolj ravnal po tem, kako rastne in lepe živali se prirejajo v posameznih hlevih. Kdor bo odredil lepše in boljše živali, ta bo dosegel tudi lepšo ceno pri živini, in naj bo živina čiste ali pa mešane krvi naj bo sive ali pa pisane barve.

Ako vpeljujejo simodolsko goved celo v take kraje, kjer imajo prav dobro domače pleme, namreč živino čiste krvi, zenačenih in odličnih lastnostij, kakor vidimo n. pr. na Tirolskem, kjer so dosegli z vpeljavanjem simodolskih bikov najlepše vspehe pri spodnjeinodolskem plemenu — in spodnjeinodolsko pleme je samo na sebi prav dobro — potem smemo z mirno vestjo tudi pri nas vpeljavati simodolske živali.

Sicer pa tega plemena niti priporočati ni treba, ker se samo hvali. To pleme prodira, kamor pride, in naj se njegove slabe strani še tako živo opisujejo. Dejstvo je, da se to pleme čim dalje bolj razširja in da se bo tudi po Dolenjskem zmeraj bolj širilo, naj ga priporočamo ali ne. Kakor se naši gospodarji nočejo več mučiti s starim neokretnim lesenim plugom, ako so poskusili železen plug, ravno tako se simodolsko pleme vsakemu priljubi, kdor je dobil te živali v svoj hlev. Res, da ima simodolsko pleme tudi svoje slabe strani, katere smo zadnjič naštetili, toda vse te slabe lastnosti ne izdajo toliko kolikor izdajo njegove dobre lastnosti. Ko bi bila reja simodolske govedí zaradi tuberkuloze res tako nevarna, kakor se tu in tam sliši, potem bi to pleme ne prodiralo tako, kakor sedaj prodira. To dejstvo pa, da se simodolsko pleme čim dalje bolj širi, da ima tako visoko ceno, to dejstvo nam jasno kaže, da ima ta živina vrline, katerih zastonj iščemo pri drugih plemenih. Prav zato zasluži pa tudi od naše strani vsega uvaževanja pri zboljšanju dolenjske živinoreje.

Ne kupujmo deteljnih smetij!

Bliža se čas spomladanske setve; in zato ne bo odveč, ako opozorimo naše gospodarje na to, da je treba skrbeti za dobra semena, saj se pridelki ne obračajo samo po letini, ampak tudi po semenu. „Kakoršno seme, takšen pridelek“, to je pregovor, ki velja za vse kmetijske rastline brez izjeme. Prav posebno je gledati na dobro seme tudi pri detelji, ako jo kupujemo.

Deteljno seme mora biti lepega polnega zrnja, sveže vnanjosti, mora biti čisto, pristno in dobro kaljivo. Kakor hitro je zrnje preveč rujavo in prazno, je že slabo. Preveč rujavo seme razodeva starost, staro seme pa ni kaljivo. Pri nemški detelji ali lucerni moramo gledati na to, da je seme enakomerne, svetlorjave ali voščenorumené barve. Kakor hitro je lucerna pisane barve, namreč svetlorjavega in temnorjavega zrnja, je že pomešana in manj vredna, ker se nahaja dosti starega semena vmes. Domača kranjska detelja je sicer višnjevo-pisanega zrnja, ali zrnje mora razodevati tisto svežost, ki je lastna le novemu semenu. Po deteljnih prekupcih se poproda vsako leto veliko slabega semena, pa ne samo slabega semena, ampak tudi veliko raznih ničvrednih smetij, plevela itd. Bodimo tedaj oprezni in ne kupujmo slabega semena! Kupujmo dobro seme, ki je očiščeno od predenice in drugih smetij, in če je treba tudi več plačati za tako seme. Saj je vredno! Kdor kupuje smeti, obrača svoj

denar slabo, ne le zaradi tega, ker ga izdaja za ničvredno blago, ampak tudi zaradi tega, ker kvari ž njim svoje pridelke. Žalibog, da se mnogi naši gospodarji raje zatekajo h kmetiskim prekupcem, ki češče prodajajo sam deteljni opremek, kakor da bi kupovali svoje seme od zanesljivih trgovcev in kmetijskih družb.

Politični pregled.

Državni zbor deluje še precej redno in mirno dalje, če izvzamemo skrajno nespodobno početje bržčas malo prismuknjene grofa Sternberga, ki je preko glave udaril nekega časnikarja. Ker je v zbornici govoril strahovite budalosti in napadal cesarsko hišo, mu je predsednik vzel besedo. Poslanci pa so mu dovolili govoriti, zato je predsednik Vetter odstopil, pa se dal spet voliti. Druge nesreče ta predpust v zbornici ni bilo. — Vsenemški poslanec Hauck je svoj čas v nekem listu na nesramen način sramotil presv. Rešnje Telo; ker poslanca, dokler je poslanec, sodišče ne sme prijeti in kaznovati, si je ta mož mislil, da se tudi njemu ne bo nič zgodilo. A zmotil se je. Večina poslancev je bila še vendar toliko poštenih, da so Haucka izročili sodišču.

Na Ogrskem grof Andrassy še sedaj ni mogel sestaviti novega ministerstva. Cesar želi, da bi se ta stvar hitro poravnala, pa ni posebnega upanja. Hrvaški poslanci, katerih je 40, se dosedaj še niso pridružili nobeni stranki.

V francoski zbornici pride kmalu na vrsto vladna predloga: ločitev cerkve in države. Katoličani so z večina prepričani, da bo za cerkev novo razmerje neodvisnosti in boja boljše, ko prejšnje razmerje cerkve nevrednega hlapčevstva. Zato mirno gledajo v bodočnost.

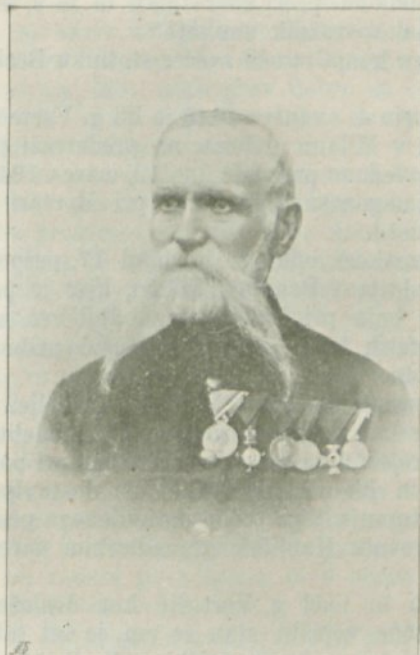
Na Balkanu se resno pripravljajo na vojsko i Turki i združeni Srbi ter Bolgari. — Italija bi tudi rada segla po Albaniji, a tega Avstrija ne bo smela in ne mogla dopustiti, če noče, da ji Italija prevzame še tisto malo pomorske trgovine, kar jo dosedaj imamo. Utegne se torej vneti vojska tudi med Avstrijo in Italijo, ki je na morju mnogo bolje oborožena ko naša Avstrija. Tega pa so krivi naši kratkovidni državniki, ki vedno sanjajo o najboljšem prijateljstvu med obema državama. Kdo ve, če to ni kratkovidnost, ampak plačano izdajstvo? Pri nas je vse mogoče.

17. februarja umrl je v Moskvi na Ruskem grozne smrti veliki knez Sergij, carjev stric. Ko se je peljal v mesto, zagnal je nekdo bombo ravno pod voz. Veliki knez je bil raztrgan na kosce in takoj mrtev, kočijaž je kmalu umrl v velikih mukah, voz je bil — čeprav z oklepom zavarovan — popolnoma zdrobljen. Veliki knez je prva onih 14 žrtev, katere so ruski revolucionarji obsodili v smrt, na vrsto pride sedaj veliki knez Vladimir — ki je že ušel čez mejo, — ter kot tretji oni Trepov, ki je s krvavo silo zadušil upor v Petrogradu. Carja je ta grozna novica silno pretresla. Veliki knez Sergij je bil tisti, ki je branil carju in mu odsvetoval, dati Rusiji bolj svobodomiselne postave. To velikansko hudodelstvo je vzbudilo veliko pozornost in s strahom pričakujejo Rusi stvarij, ki se še bodo zgodile. Zakaj miru po velikih mestih še vedno ni in ga ni. Morilca so prijeli, a svojega imena noče povedati. — Nič kaj srečni niso Rusi na bojišču v Mandžuriji. Ustavljajo se pač Japoncem dokaj krepko, a da bi jih premagali, nimajo moči. Na mir pa Rusi še kar nič ne mislijo.

LISTEK.

Iz življenja slovenskega junaka.

Naslednje vrstice namenili smo v spomin obče znanemu in spoštovanemu junaku gospodu Antonu Vertačiču, posestniku v Novem mestu in stotniku c. kr. unif. meščanske garde (glej sliko), kateri se je udeležil skoraj vsih bojev v vojni l. 1848. in 1849. na italijanskih tleh ter se vedel v svojem vzvišenem vojaškem poklicu vseskozi posnemanja vredno.

G. Anton Vertačič se je rodil 26. majnika 1821. leta na Pristavci v župniji St. Jernej na Dolenjskem. Vzgojen je bil kakor so sploh otroci poštenih kmečkih starišev v strahu Božjem ter v ljubezni do domovine in zvestobe do presv. vladarja.

Leta 1841. vzeli so ga v vojake ter uvrstili v kranjski pešpolk št.

17. takrat imenovan princ Hohenlohe-Langenburg. V tem polku je služil do leta 1850. začetkoma kot prostak,

pozneje kot desetnik in narednik. V tem času se je udeležil vojne na Laškem do zavzetja Ankone leta 1849.

V zgodovini c. in kr. pešpolka št. 17 na 115 strani beremo: „Desetnik Vertačič, kateri se je z nekaterimi možmi tega polka vdeležil naskoka 10. lovskega bataljona na sovražno baterijo pri Casa Verde, je ujel in potegnil sovražnega poveljnika s konja, mej tem, ko so se drugi moške topov polastili. Tudi pozneje, ko se je naskočilo topništvo pri Gambaloiti, je Vertačič, kateri je dobro umel s konji ravhati, porabil priliko in nekega v sovražni top vpreženega in v bega se nahajajočega konja za uzdo ujel, posevno preko ceste potegnil in s tem provzročil, da so naši dotični top vzeli.“

Za ta junaški čin je bil meseca avgusta 1848. leta po zavzetju mesta Milana od feldmaršala grofa Radecky-ja z zlato kolajno za hrabrost in deset goldinarjev tedanjega denarja odlikovan.

Na drugem mestu tiste zgodovine zopet beremo: „V poročilu Njega ekscelece g. feldmaršala grofa Radecky-ja je bil poleg gg. polkovnika pl. Görger-ja, podpolkovnika Hablička, majorja Hartung itd. tudi Vertačič imenovan.“

G. Vertačič sam pa pripoveduje o prej omenjenem dogodku tako-le: „Jaz sem pri naskoku pri Casa Verde od sovražne baterije petega konja hitro za uzdo prijel in preko ceste potegnil. V tem trenutku prijezdi nje poveljnik. Urno zagrabil tudi njegovega konja ter nastavim jezdecu puško na prsi. Jezdec reče: „Pardon fratello!“ odpaše sabljo, jo vrže na tla in stopi s konja. Sabljo sem zlomil in mu čako vzel, kojo sem pa pozneje pri ježi zgubil, rožo njegove čake, ki sem jo bil spravil v žep, imam še dandanes.“

S tem konjem sem nato jezdil po nekem vrtnem potu k brigadi generalmajorja Clam-Galas-a in tam sporočil, da se našim oddelkom dokaj urno bližajo sovražni lancijeri in topništvo ter da so sovražniku vzete postojanke v nevarnosti. Generalmajor Clam Galas je takoj poslal dva topa v ospredje in velel streljati; žalibog, da sta postala topa vsled sovražnih krogelj v kratkem nerabna. S tem postopanjem se je pa vendar sovražnikovo prodiranje zadržalo.

Na to sem jezdil nazaj na kraj, od koder sem bil prej s prvim vodom prodiral in ker sem vedel, da je 12funtna baterija daleč zadaj, šel sem potem k brigadi generalmajorja grofa Strassoldo, kojemu je bil 17. pešpolk pridelen, in sem tam naznanil, kaj se je zgodilo ter rekel, da, ako bi naše topni-

štyo tudi le slepo streljalo, bi sovražnika lahko toliko oviralo, da se našim ne bode mogel tako urno približati.

Ko sem preko mnogih vodnih jarkov prijezdil na cesto, prideta mi nasproti stotnik pl. Klum in nek huzarski ritmojster. Ritmojster je na moje javljenje takoj veleva svoje konjike k napadu, jaz sem pa povedal, da s konjiki ni mogoče prodirati, ker je cesta nad dva in pol sežnja široko prekopana, kar bi utegnilo biti gotova smrt napadajočim, da pa zadostuje, če topništvo prodira. Brigadir je poslal na to samo 12funtno baterijo z varstvenim oddelkom proti sovražniku in je s tem dosegel, da se je kmalu jel sovražnik umikati.“

G. Vertačič je ujetega konja izročil zvečer stotniku Becku 10. lovskega bataljona.

Po sklenjenem premirju 4. avgusta 1848 je bil g. Vertačič pri svojem polku deloma v Milanu deloma na predstraži pri Varese, dokler ni bilo odpovedano premirje dne 12. marca 1849, po katerem so se vneli zmagonosni ljuti boji pri Mortari in Novari, katerih se je udeležil.

Po teh bitkah in kratkem odmoru je dobil 17. pešpolk povelje, da napade Garibaldija v Papeževi državi, kjer je prišel 17. pešpolk v živahne boje pri Bolonji ter odbil več napadov iz Ankone, pri katerih bojih si je g. Vertačič priboril papeževo spominsko kolajno.

Po zavzetju tega mesta je bil g. Vertačič prideljen k polkovnemu štabu, kjer je imel višje nadzorstvo pri razdelitvi vojaških potrebščin ter prejemal za brigado v Anconi pri poljski pošti službena pisma in jih imel ob vsakej uri dostavljati dotičnim oblastvam. V priznanje tega točno opravljenega posla imenoval ga je tedaj polkovnik Habliček grenadirskim narednikom.

Marca meseca 1850 bi imel g. Vertačič kot dosluženi narednik dobiti odpust, toda vojaški stan se mu je bil tako priljubil, da je raje vstopil v c. kr. orožniški polk št. 11 na Kranjskem kot stražmojster na konju. V tem polku je služil v zadovoljnost svojih višjih tako vestno, da ga je polkovno poveljstvo orožni generalni inšpekciji priporočilo v častniško skušnjo, čemur je dotična inspekcija dovolila in katero je g. Vertačič z dobrim uspehom prestal meseca maja 1850 v ogrskem gardnem dvoru na Dunaju.

Prav gotovo bi bil postal g. Vertačič orožniški častnik, da ga ni bolezen napadla, kajti sam vladar ga je pri neki priložnosti l. 1850 v Ljubljani priporočil orožniškemu generalnemu inšpektorju feldmaršallajtnantu Kempen z besedami: „Želim, da se pri imenovanju častniških mest na z zlato kolajno odlikovanega v Ljubljani nastanjenega stražmojstra ozirate“.

Vrnivši se z Dunaja premeščen je bil g. Vertačič iz Rudolfovega kot postajni in sekcijski načelnik v Postojno. Takrat je potoval pobočnik presvitl. cesarja, feldmaršallajtnant baron Kellner v Reko, kjer se je mudil ravno naš presvitli cesar. Pobočnik je naročil g. Vertačiču, naj preskrbi orožniško spremstvo na konjih od Bistrice do Vrhnike. G. Vertačič je spremljal še z enim orožnikom presv. cesarja od Postojne do Planine. Tu se je pa orožnikov konj splasil in nikakor ni hotel naprej, tako je bil g. Vertačič prisiljen, presvitlega cesarja še naprej spremljati. Posledica nagle tri milje dolge ježe, ki je trajala le pet četrt ure, je bila, da je g. Vertačič zbolel ter se moral podati v vojaško bolnišnico v Ljubljano. Ozdravel je sicer, vendar je moral spomladi 1854. leta stopiti v pokoj.

Nastanil se je g. Vertačič v Rudolfovem ter bil še tisto leto pri c. kr. priv. unif. meščanski gardi narednikom, 1869 poročnikom, 1870 nadporočnikom izvoljen in je prevzel 18. junija istega leta po smrti tedanjega stotnika garde g. Karl Jenknerja poveljništvo ter bil izvoljen 11. aprila 1880 stotnikom in poveljnikom.

G. Vertačič je služboval pri vojaki 13 let in 8 mesecev. Novomeški gardi pa se je posvetil 50 let. Mej temi je bil do sedaj 22 let stotnik in poveljnik. Njegova prsa diči šest odlikovanj: zlata kolajna za hrabrost, zlati križec s krono za zasluge, vojna svetinja, jub. spom. svetinja, papeževa spom. svetinja in voj. službeni križec za dvanajstletno službovanje.

Od l. 1856. do 1893. je bil izvoljen v našem mestnem zastopu kot odbornik in kot svetovalec.

V priznanje njegovih vsestranskih zaslug podelil mu je presvitli cesar septembra 1883 zlati križec s krono.

Gospodu Vertačiču želimo na njegova stara leta, da bi še precejšno vrsto let užival sad svojega truda in vzglednega življenja! Iz med našega naroda naj pa izide še mnogo takih za domovino zaslužnih mož. Novomeščanje smo pa ponosni na svojega poveljnika uniformirane meščanske garde in zaslužnega imetnika tolikanj odlikovanj!

Piše se nam:

Iz Boštanja. Naša Marijina družba je vprizorila prelepo igro „Sveta Neža“ v nedeljo pred in po njenem godu. Dekleta so se zares potrudile in tako spretno rešile svoje vloge, kot da ne bi bile prvič na odru. Pred igro je cerkveni pevski zbor zapel par kitic narodnih in pesem od sv. Neže, potem pa je domači č. g. kaplan v kratkem govoru, občinstvu pojasnil in razložil življenje trinajstletne device mučenice sv. Neže. Po igri je zopet pevski zbor zapel par narodnih. Ljudstva je bilo izvanredno veliko obakrat, da je bila precej obširna soba natlačeno polna. Vkljub temu, da se je uprizorila dvakrat jednoista igra, smo vendar od več strani čuli željo, naj bi se še enkrat. Zato bo pa, kakor se čuje, naše „izobraževalno društvo“ priredilo kmalo zopet prijeten popoldan. Mladički pogum! Zlasti mlajši fantje stopite na noge, da se izobrazite v dobrem! Tista napačna sramežljivost naj bi ne imela v vas prostora! Ko enemu ali drugemu „diletantu“ vsled svojih stanovskih dolžnosti ne bo mogoče se mnogo baviti s to stroko, boste lahko vi mladi z novimi močmi stopili na njih mesto. Saj nas uči skušnja, da le kdor se v mladosti v dobrem izobrazil, je spoštovan doma in na tujem. Naše društvo je bogato založeno s časniki in knjigami. Kakor je razvidno iz „društvenega koledarčeka“ imajo malo kje nad 360 knjig, kakor pri nas. „Slovenca“, 4 dnevnik in 2 sabotni številki i. t. d. Lansko leto je bilo več zanimivih predavanj, zlasti zanimivo in podučno je bilo predavanje 1. maja. Društvo je imelo tudi en „izlet“, namreč ob obletnici ustanovitve. Lani je pristopilo društvo k „Krščansko-socialni zvezi“. Članov rednih je bilo 70, „Častni član“ 1. Dohodkov 48 K, stroškov 37 K 12 h. Igrali ste bili dve.

Iz Spodnjega Brezova pri Višnji gori. — Dne 7. februarja t. l. je po kratki, mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspal Anton Dremelj v 86. letu. Bil je popolnoma v božjo voljo udan ter vse bolečine jako voljno prenašal. Pokojni je bil prav skrben in moder gospodar ter v obče priljubljen in od vseh mnogo spoštovan. Naj v miru počiva in večna luč mu naj sveti!

Iz Sv. Križa pri Litiji. Zlato porokosta obhajala Jožef Petje in Honorata roj. Resnik, dne 7. svečana v Sv. Križu pri Litiji. Čvrsta še in zdrava sta korakala med dvema tovarišema in dvema družicama v cerkev. Ginljiv je bil pogled, ko sta tako veselo stopala na čelu svojih otrok in vnukov in 10 parov svatov v cerkev sv. Križa zahvaliti se Bogu za vse milosti in dobrote. Ljudstva je bilo natlačeno polna cerkev, ker kaj tacega se ni nikdar zgodilo v naši cerkvi. Zlato poročenca pa Bog ohrani še mnoga leta, pa smrti pa jima daj plačilo v nebesih.

Domače vesti.

(Šestdesetletnica mašništva.). 20. februarja je obhajal preč. gosp. kanonik Josip Hočev var šestdesetletnico svojega mašništva. Sv. oče je na nogah skoraj popolnoma hromemu gospodu dovolil veliko olajšav, da je zamogel sede darovati sv. mašo, kar že devet ni mogel storiti. Sv. oče poslali so jubilantu svojo fotografijo in apostolski blagoslov z lastno-ročno pisanim besedilom: „Juxta preces apostolicam benedictionem ex animo impertimus. Pius X. P. P.“ (Iz srca podelimo naproseni apostolski blagoslov. Pij X.) Ob 8. uri so med slovesnim zvonjenjem pripeljali jubilanta iz njegovega stanovanja v lepo okrašeno kapelo proštije, kjer so bili že zbrani njegovi sorodniki, prijatelji in nekaj drugih vernikov. Ko so pevci pri njegovem dohodu, spremljani s harmonijem, zapeli znano pozdravljalo pesem: „Diamantni mašnik, bod' pozdravljen“, in ko je bil gospod po preteku devetih dolgih let zopet v lepo razsvetljeni kapeli pred altarjem, ga je premagalo in od veselja in ginjenosti se je začel mlo jokati, ker mu je ljubi

Bog podelil tako izvanredno milost. Z veliko pobožnostjo je opravljal sv. daritev ob asistenci g. prošta, drugih gg. kanonikov, čč. oo. Viljema, prijorja in g. vikarja. Po sv. daritvi je jubilar s krepkim glasom zapel „Te Deum“, da je kasneje rekel: Ko bi vedel, da imam še tak dober glas in znam še tako zapeti, bi jaz svojo biserno mašo pel. Pri obedu je gospod, ves ginjen, opomnil: „Že sedemdeset let se nisem več jokal, ne od žalosti ne od veselja, danes se pa nisem mogel premagati“. Vse se je veselilo z gospodom jubilarjem, da ga je ljubi Bog pustil dočakati to izvanredno slovesnost. Lepo so mu pri obedu napili g. prošt, gg. dr. Detela in nadsvetnik Schwinger, in v imenu dekanjske duhovščine nje starosta g. Peterlin. Namesto slavljence, ki je bil preveč ginjen, da bi mogel govoriti, se je vsem udeležencem slovesnosti zahvalil mil. g. prošt. Gosp. proštu, ki je slavljencu spretno napravil tako lepo slovesnost in vse tako spretno vodil in uredil, je napil g. kanonik Povše in se mu zahvalil v imenu kapiteljna, prav posebno pa še tudi g. jubilar sam. Vsem udeležencem ostane ta izvanredna slovesnost v nepozabnem spominu. Veliko častitk je gospod prejel iz mesta in od drugod. Posebno ga je veselila častitka presvitlega g. knezoškofa in ona preč. ljubljanskega stolnega kapiteljna. Rekel je, da je bil ta dan najveselejši in najsrečnejši dan njegovega življenja. Prav iz srca zakličemo blagemu trpinu — jubilarju: „Ad multos annos!“ — e.

(Poročili so se): dne 23. m. m. g. Blaž Dolinšek, c. kr. sodni svetnik z gđ. Marijo Pirnat. — Dne 25. m. m. gosp. Edvard Praprotnik, trgovec na Reki, z gđ. Marto Schwinger, hčerjo c. kr. dež. nadsodnega svetnika gosp. Rajmunda Schwinger-ja.

(Umrli je) 26. m. m. ob 4. uri pop. Fr. Šmidovnik, samski posestnik iz Tunjic v 60. letu starosti, pri svojem bratu č. gosp. župniku v Prečini, kamor je bil prišel iskat zdravja v milejše podnebje. Rajni je dovršil v Ljubljani šest gimnazijskih razredov, bil tedaj potrjen k vojakom in moral obleči cesarsko suktnjo. Ko je doslužil vojake, se ni lotil več učenja, ampak prevzel gospodarstvo na domačem posestvu. Bil je pravi jekleni Gorenjec in prepričan katoličan ter v domačem kraju zelo priljubljen. Kot dolgoletni cerkveni ključar je bil velik dobrotnik domače župne cerkve. Bil je tudi predsednik kraj. šol. sveta, pridno delujoč v občinskem odboru, a odklonil je večkrat mu ponujano župansko čast. Kot kmetovalec je bil prav napreden poljedelec in sadjerejec. — N. v. m. p.!

(Občni zbor) ženske podružnice Ciril-Methodove družbe bode v nedeljo 5. marca ob 2. popoldan v čitalniških prostorih.

(Prosimo) vljudno vse cenjene ude družbe sv. Mohora, da mi čim prej pošljejo letnino za l. 1905. Stari udi, ostanite zvesti in pridobite še novih! Vikar kot poverjenik.

(Moštvo) prost. gasilnega društva v Rudolfovem priredi svoj običajni predpustni društveni večer dne 6. marca t. l. ob 8. uri zvečer v gostilni „Na vratih“, h kateremu vabi vse svoje podpirajoče člane, kakor tudi druge prijatelje in dobrotnike društva. Dostojnim maskam je vstop dovoljen in so prav dobro došle!

(Zahvala.) Podpisano prost. gasilno društvo izreka tem potom slavnemu p. n. občinstvu najiskrenejšo zahvalo za mnogobrojni obisk društvene veselice dne 11. februarja t. l. Posebno se pa še zahvaljuje preblagorodnemu g. državnemu poslancu Ivan Plantan-u za izposlovanje brezplačni srečolov in znatno darilo, kakor tudi vsem p. n. darovalcem dobitkov ter gospodarjem vozov za brezplačno prepuštev taistih. Ob jednom pa izreka udano prošnjo, da bi še nadalje slavno p. n. občinstvo ohranilo svojo naklonjenost in podporo društvu, za kar se vsakdo vabi — kdor še ni podporni član — da pristopi kot taki vsaj z malo mesečno podporo društvu v pomoč. — Na pomoč! — Rudolfovo, dne 15. februarja 1905. — Za načelnštvo prost. gasilnega društva: A. Guštin, načelnik, J. Morauc, tajnik.

(Igra „Legijonarji“ v Narodnem domu v Rudolfovem.) Novomeška čitalnica je s sodelovanjem „Dolenjskega pevskega društva“ v preteklem mesecu in sicer v prvič dne 18. in v drugič dne 26. svečana uprizorila na tukajšnjem odru veseloiгро „Legijonarji“; spisal Fr. Govekar. Kdor pozna težkoče, ki so pri diletantskem gledišču zvezane s tako obsežno predstavo, kjer se od posameznika zahteva ne le silno

truda ter uglobljenja v svojo ulogo in kjer naj se pri razmerno maloštevilnih vajah doseže celokupno in precizno prednašanje zlasti pred takšnim občinstvom, kakor v Novem mestu, kjer je že marsikateri videl to igro predstavljati v deželnem gledišču v Ljubljani, ta vé, koliko zaslug so si s svojo pridnostjo, z vzornim prednašanjem pridobili vsi člani te igre in vsak posameznik posebej. Tu ne moremo vsakega pohvaliti, zahvalo so želi od navzočega občinstva, ki jih je odlikovalo z aklimovanjem po vsakem nastopu, le od najtežavnejših in najobsežnejših ulog omenimo, da so bile prav srečno izbrane in da so svoje naloge prav dobro izvedli. V prvi vrsti pristoja vsa čast ulogam: Lavra, Boštjan, Jez, Ferd. pl. Basaj, Barba. Isto tako prav dobro so bili pevski zbori. Če bi že izrazili kako željo, bi bilo, da se pri predstavah ni začelo ob določeni uri, da so bili presledki med posameznimi prizori precej dolgi in da so nekateri igralci za občinstvo pretehi govorili. S tem jim pa nikakor nočemo kratiti zaslug. Obe predstavi ste bile prav dobro obiskane, pri prvi je bila dvorana do zadnjega prostorčka zasedena. V tem razmerju so bili tudi dohodki za čitalnico ugodni. Pri tej priliki si ne moremo kaj, do ne bi izrekli želje, naj bi se v „Narodnem domu“ v Rudolfovem pogosteje prirejale slične predstave, ki naj bi služile ob enem v obisk velikemu delu Dolenjske. Prepričanje imamo, da bi se mnogokatero narodne obitelji iz Metlike, Črnomlja, Št.-Jerneja, Kostanjevice, Mokronoga, Trebnjega, Toplic in iz manjših krajev v bližini novomeški odzvale takemu povabilu, da bi prisostovale takim predstavam in njim sledečim zabavam, ako bi bile osigurjene, da se sme pričakovati dovršenih predstav in potem izborne zabave. Reklama v tej zadevi povzdignila bi v občno korist le vse društveno življenje na Dolenjskem.

(Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji) je prenapolnjena in naj blagovoli p. n. občinstvo popred vprašati, če je prostor, ker bolniki leže na tleh in jih še tam ne moremo več devati.

(Grajščino Krupo) pri Črnomlju s 346 oralov zemljišča je kupil red Salezijancev za 200.000 K.

(Vodstvo deželne kmetijske šole na Grmu nanzanja, da letos nikakega sadnega drevja iz drevesnice, in cepljenih trt iz trtnice oddajalo ne bode, to pa zato ne, ker je lanska toča dne 15. julija ene kakor druge tako poškodovala, da niso za oddajati.

(Zgodnji krompir) za seme ima na prodaj kmetijska šola na Grmu. Oddajajo se sledeče sorte: Praški najzgodnejši, Zvezdnik, Ameriški zgodnji, zgodnji Solčnik in Bisernik. En kilogram stane 20 h. Pošiljatve se izvršujejo le proti povzetju. Vse našete zgodnje vrste se na Grmu prav dobro sponašajo. Od poznih vrst krompirja se bo oddajala letos za seme vrsta „Aspazija“, ki je prav rodovitna in daje prav debelo gomolje, ki je podolgaste oblike in rudeče kože. Cena 1 kg. 12 h.

(Razglasilo.) Vsled sklepa XIX. javnega shoda dne 7. julija 1896 razpisuje se 20 premij po 20 ali po 40 K za uspešno pogozdovanje goličav kmečkega posestva pod sledečimi pogoji: 1.) Pogozdovanje mora biti leta 1903 ali 1904 izvršeno ter mora pogozditev obsezati najmanj 0.56 ha, t. j. 1 oral. 2.) Vrsto lesa in sadik izbere si lahko posestnik po svoji volji, samo morajo biti sadike za krajevne razmere ugodne; nikakor pa ne sme daljava med sadikami več kot 1.50 m obsezati. Posestniki, kateri hočejo za premije prositi, morajo svoje prošnje najdalje do konca junija t. l. pri kranjsko-primorskem gozdarskem društvu v Ljubljani vložiti, ter v istih navesti politični okraj, davčno občino, številke parcel in približne ploskovne mere pogozdenega zemljišča. Pogozdovanje prosilcev pregledovalo in presodilo se bo v jeseni leta 1906; morda nastali pomanjkljaji pri pogozditvi se lahko spomladi rečenega leta popravijo. Premije priznava in prisoja predsedništvo omenjenega društva, ter bo isto dovoljevalo premije ali pa v gotovih slučajih tudi samo priznalna in pohvalna pisma razdeljevalo. — V Ljubljani meseca februarja 1905.

Predsednik: Hugon knez Windischgrätz l. r.

(Vinogradniški podatki na Kranjskem.) Za brezobrestna posojila sta država in dežela izdali do konca l. 1903 svoto 1,068.956 K in sicer 3.089. vinogradnikom. Vsled trne uši se je pa do konca l. 1902 na Kranjskem odpisalo

zemljiškega davka 137.659 K 41 h. Do konca l. 1903 se je na Kranjskem od 11.631 ha vinogradov na novo z ameriško podlago zasadilo 3.950 ha, od starih vinogradov je rodilo še 2.503,02 ha, brez dohodkov to je popolnoma uničenih je bilo 8.150 ha. Na novo se je tedaj zasadilo v odstotkih 37 08 %, rodilo je 48,46 % vseh vinogradov.

(Sprevodnik smrtno ponesrečen.) 24. m. m. popoldan se je na novomeškem kolodvoru zgodila nesreča, katere žrtev je postal sprevodnik Janez Gale. Opoldanji vlak, kateri dospe v Novo mesto ob 4. uri popoldan, je spremljal ponesrečenec; četrte ure pozneje odbaja vlak na Stražo. Komaj je vlak prevozil 100 metrov dalje, je sprevodnik šel med tem iz enega vagona v drugega, in med tem spodrsnil in padel med kolesa. Odtrgalo mu je zadnji del glave tako, da so vsi možgani ležali ob progi. Strlo mu je obe roki ter z enega črevlja odtrgalo podplat, ostali del glave je deloma strt, a obraz tak, da se dá še spoznati. Star je bil nekaj nad 53 let, oženjen, ter oče štirih, že odraslih otrok. Doma je bil iz Grosuplja, stanoval je v Ljubljani na Marije Terezije cesti. Bil je dober družabnik, natančen v službi in vedno trezen. Vlak je odhajal naprej in šele po brzojavu se je sporočilo o nesreči v Stražo. Takoj se je izvršil komisijski ogled na licu mesta, potem so mrliča prenesli v mrtvašnico v Novem mestu. Prepeljan je bil 26. m. m. v Ljubljano.

(Sraka v pavovem perju.) Neki 17 do 18 letni fantič A. Stojz iz raške občine je hotel popihati v Ameriko. Da bi je pa lažje pobrisal, našemil se je v ženskinjo obleko ter še od neke dekline dobil poselsko knjižico. Pride pa na sevniški most ter hoče plačati mostnino in pomoli desetak. Mostničar (dober spoznavalec) reče pa (ker se mu je zdel sumljiv) za taki denar nimam sedaj drobiža. Našemljena ženska pa hitro reče: „Bom pa potlej plačal, ko nazaj pridem“ — (namesto po ženskinji govorici). To naznanijo orožnikom, ki ga dohité na postaji Sevnica, ga razkrijejo in vidijo, da je „sraka v pavovem perju“ ter ga odženó v kletko.

(Novi desetkronski bankovci.) Z dnem 25. svečana t. l. izišli so v občini promet novi desetkronski bankovci, ki so jako umetniško in krasno izdelani.

(Ponarejalec desetkronskih bankovcev.) C. kr. žandarmeriji se je posrečilo zasačiti Ivana Krkoviča iz Boršta pri Krškivasi, ki je razpečaval ponarejene desetkronske bankovce. Ponarejeni denar se spozna po močnejši barvi in z a m a z a n i glavi, sicer ga je pa težko ločiti od pravega.

(Praktisches * Lehrbuch * der slovenischen Sprache für den Selbstunterricht.) Von Dr. Carl Pečnik. Dritte Auflage. (Bibliothek der Sprachenkunde 31.) A. Hartlebens Verlag. Wien. Cena 2 K 20 h. — Hartlebenova zbirka raznih slovníc za samouke je ena najboljših te vrste, ker uvaja prav praktično v znanje dotičnega jezika. Ni tu dolgih slovníc razprav, da bi si ž njimi ubijal glavo, ampak po geslu „čas je zlato“ se hitro začne tudi vaje v dotičnem jeziku. Da je Pečnikova slovnica zares uporabna, je najboljši dokaz, da je doživela že tretjo izdajo. Vidi se, da čutijo Nemci čedalje bolj potrebo priučiti se našemu jeziku. Nekaj posebnega v tej slovnici je to, da najdejo Nemci v njej tudi razna slovenska narečja.

(Današnji list) obsega deset strani.

Razne stvari.

* (Katera dela naj opravlja sadjerejec v zimskem in spomladanskem času na svojem sadnem drevju in vrtu? — 1.) V prosincu in svečanu: Staro drevje se mora osnažiti, skorja in mah ostrgati, debla z apnom namazati. Pripravlja se cepiče, katere se shranjuje v kleti, kjer se jih v zemljo zakoplje, da se ne posušé in da ne poženejo popke. Drevesa v špalirjih se obrezujejo; rane se pomazejo z voskom. Z dreves naj se otrebijo gosenična gnezda, zemlja okoli njih naj se okoplje. — 2.) V sušcu in malem travnu: Cepljenje se začne. Od kasnih dreves se lahko porežejo še cepiči. Divjaki v drevesnici naj se iz ene grede v drugo presadé. Presajajo naj se tudi drevesa. Drevesnica naj se začne obdelovati. — 3.) V velikem travnu in rožniku: Gosenice in drugi mrčesi se morajo uničevati. Gnoj, ki se je jeseni okoli dreves naložil, naj se odstrani. V mesecu rožniku

naj se začne cepiti na živo oko in pod lubad. Presajenim drevesom naj se priliva in zemljo okoli dreves naj se zrahlja. Stranske mladike sadnih dreves naj se okrajšajo.

* (Dobro spričevalo.) Žena nekega berlinskega gledališnega igralca je potrdila svoji kuharici poselsko knjižico tako-le: „Friderika L. je služila pri meni eno leto — manj 11 mesecev, ter je bila ves čas pridna — pri vežnih vratih; skromna — gledé dela, skrbna — zase, pametna — v izgovorih, prijazna — napram moškim, zvesta — svojemu ljubčku, in poštena — ako je bilo vse zaklenjeno. — Deklica seveda ni bila zadovoljna s takim spričevalom ter je vložila zoper hudomušno gospodinjto tožbo. — Pa bi se smelo tako spričevalo brez krivice o marsikaterem naših modernih poslov napisati. Ali ne?

* (Razvoj časopisja.) Največ časopisov imajo Nemci, namreč 5.500; med temi 800 dnevnikov. Angleži imajo 3000 časopisov, med njimi tudi 800 dnevnikov. Na Francoskem izhaja 2.819 časopisov, izmed katerih jih izhaja četrtnina dnevno ali vsaj večkrat v tednu. Za Italijo, ki ima 1400 listov, pride Avstrija, potem Španija, Rusija, Grška in Švica. Po celi Evropi se tiska 20.000 časopisov. V Aziji izhaja 3000, v Afriki pa le 200 časopisov. V severnoameriških državah se izdaja 12.500 časopisov, med njimi 1000 dnevnikov. Japonci imajo 1500 časopisov. Ako računamo prebivalstvo cele zemlje, pride en časopis na 82 000 oseb.

Naznanila mestnega magistrata.

Seja občinskega odbora v Rudolfovem z dne 24. februarja 1905. Navzoči: župan: g. pl. Sladovič; svetovalca: gg. Rosman, Umek; odborniki: gg. Barborič, Bruner, Ferlič, Golia, Hočevar, Mogolič, Morauc, Mramor, dr. Poznik, Skale, Windischer; zapisnikar: tajnik Stukelj. Gospod župan konstatuje sklepčnost odbora, otvori sejo, imenuje kot overovatelja zapisnika današnje seje g. Hočevarja in g. Windischerja, ter preide k dnevnemu redu: 1.) Čitanje zadnjega zapisnika z dne 29. decembra 1904 št. 2042. Zapisnik se prečita ter odobri. 2.) Poročilo vodovodnega odseka o oddaji službe monterja. Ker se je sedanji monter odpovedal službi, se sprejme Jakob Preželj kot monter z istimi pogoji, katere je vodovodni odsek izdelal. 3.) Poročilo županstva o dopisu c. kr. okrajnega glavarstva radi prispevka k vzdrževanju brvi proti Cegelnici. Gospod župan poroča, da ni znano, da bi bila mestna občina kedaj vzdrževala to brv ali pa sploh kaj prispevala, ker se nikjer ne nahajajo spisi v tej zadevi. Na to se na predlog g. Rosmana sklene z ozirom na to, ker nima mestna občina interese na tej brvi, da mestna občina daruje 40 K kot prispevek, brez vsake daljne zaveze. 4.) Poročilo policijskega odseka o prošnji stražnika Ivana Robasa za povišanje letne plače. Stražniku Robasu se zviša mesečna plača od 60 K na 70 K. 5.) Poročilo županstva o zapuščeni Mete Perše. Gospod župan poroča, da je Meta Perše v svoji oporoki zapustila ubožnemu zakladu znesek od 1000 K ter jej kliče „Slava“. Želeti bi bilo, da bi ista našla še več posnemovalcev. Ob enem mestni odbor izraža obžalovanje, da se je ravno o isti bralo po časopisih popolnoma napačno poročilo. 6.) Poročilo županstva o dopisu c. kr. okrajnega glavarstva glede dovolitve 4 novih letnih sejmov v Ribnici. Sklene se soglasno c. kr. okrajnemu glavarstvu poročati, da mestna občina odločno ugovarja proti podelitvi naprošenih sejmov v občini Ribnica, ker je na Dolenjskem sploh že tako preveč sejmov, kateri so vsi le v škodo ljudstva in živinoreji. Želeti pa bi bilo, da se ugovor mestnega županstva tudi upošteva, ker so se do sedaj vsi sejmi brez izjeme, vključ temu dovolili, ali se je od strani mestnega županstva ugovarjalo ali ne. 7.) Poročilo županstva o dopisu deželnega odbora glede Cimbasove ustanove. Gospod župan prebere dopis deželnega odbora z dne 12. januarja 1905 št. 599 glaseč se: „Županstvu občine Novo mesto. Iz poročil v časnikih je deželni odbor povzel, da je mestna občina novomeška sklenila ustanoviti tri-razredno privatno deželno šolo. Županstvo se pozivlje, da vse tozadevne spise zlasti pa prepis zapisnika one seje, v kateri je bila ustanovitev šole sklenjena, tekom 3 dni deželnemu odboru predloži. Ob enem je poročati, če je bil dotični sklep občinskega odbora razglašen. Dokler ne dobi odgovora od deželnega odbora, se ima županstvo, oziroma mestna občina vzdržati vsakega daljnega koraka v tej zadevi. Deželni odbor kranjski v Ljubljani, 12. januarja 1905. Detela l. r.“ Na ta dopis je mestna občina sledeče odgovorila: „Veleslavnemu deželnemu odboru kranjskemu v Ljubljani. Na dopis z dne 12. januarja 1905 št. 599 se usojajo podpisano županstvo sledeče poročati: Mestni odbor je v svoji seji dne 16. dec. 1904 sklenil, da se obstoječa trirazredna deželna šola razširi v štirirazrednico in je v tem smislu krajni šolski svet v Rudolfovem, kateremu je tudi mestni odbor soglasno pritrtil, predložil potom slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta na vis. c. kr. dežel. šolski svet prošnjo, da bi se to dovolilo ter tudi upa, da bo veleslavni deželni odbor to prošnjo podpiral. Glede v dopisu navedene privatne trirazredne deželne šole zamore podpisano županstvo le toliko poročati, da se mil. g. prošt novomeški dr. Sebastijan Elbert trudi, za ustanovitev višje deželne šole po redovnicah, podpisano županstvo pa je tudi pripravljeno to ustanovitev, katera je za Novo mesto velike važnosti kakor tudi silno potrebna, z vsemi svojimi močmi podpirati.“ Nadalje je prejelo mestno županstvo od veleslav. dežel. odbora sledeči dopis z dne 18. januarja 1905 št. 774: „Mestnemu županstvu v Novem mestu. V poročilu z dne 14. januarja t. l. št. 70 poroča županstvo, da je pripravljeno ustanovitev višje deželne šole, za katero ustanovitev se g. prošt trudi,

podpirati. Županstvo se pozivlje, da nemudoma semkaj predloži zapisnik one seje, v kateri se je o tem razpravljalo. (Po „Dolenjskih Novicah“ je bila tozadevna seja dne 2. decembra pr. l.) Istotako se županstvo pozivlje, da vse tozadevne uradne spise semkaj predloži. Deželni odbor kranjski v Ljubljani, 18. januarja 1905. Detela l. r.“ Na ta dopis je mestno županstvo poslalo sledeči odgovor: „Veleslavnemu deželnemu odboru kranjskemu v Ljubljani. Reševaje tamuračni poziv z dne 18. januarja 1905 št. 774 pošlje se pod % povrjeni prepis zapisnika seje občinskega odbora z dne 2. decembra 1904 št. 1904. Drukih tozadevnih listin podpisano županstvo nima. Mestno županstvo Rudolfovo, dne 20. januarja 1905. Župan: S. pl. Sladovič l. r.“ Dopisa deželnega odbora naredila sta jako slab utis in negodovanje na mestne gg. odbornike z ozirom na to, ker se ustanovitev višje deklinške šole v Novem mestu popolnoma ovira. Na to se dopisa mestnega županstva vzame na znanje. 8. Poročilo županstva o prošnjah za podelitev Friderik Dilančeve ustanove. Dilančeve ustanove podelijo se Antoniji Picek, rojeni Grajland in Rozi Skrabl, rojeni Kolenc. Poročilo županstva o dopisu c. kr. okrajnega šolskega sveta v zadevi razširjenja tukajšnje deklinške šole v štirirazrednico. Prebere se dopis c. kr. okrajnega šolskega sveta, v katerem se naznanja, da je razširjenje trirazredne deklinške šole v štirirazrednico odbito. Na to gospod župan poudarja, da je res sramota, da mesto, v katerem je več nego 150 uradniških rodbin in v katerem je sedež raznih uradov, ter da se v celi avstro-ogrski monarhiji ne najde mesto, v katerem bi bil sedež okrožnega sodišča, da ne bi imelo ne samo 4 razredno, temuč tudi 6 razredno deklinško šolo. Z ozirom na to žalostno dejstvo, ter ker se s tem Novo mesto zapostavlja raznim vasesm po Kranjskem, predlaga gospod župan, da se proti odloku deželnega šolskega sveta z dne 12. februarja 1905, št. 361 odpošlje priziv na vis. c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje ter pozove istočasno tudi mestno prebivalstvo, da se temu prizivu pridruži. Ta predlog se soglasno z odobravanjem sprejme. 10. Slučajnosti. Gospod župan poroča, da je deželni odbor izdal odlok gledé prispevka k stroškom vodovoda od strani prizadetih občin, katero poročilo se vzame na znanje. Ker je dnevni red končan in se nihče več ne oglasi k besedi, zaključí gospod župan sejo.

Umrli so:

14. febr.: Krištof Ludovika Marija, posestnica, 72 let, pljučnica, liš. št. 76.

17. febr.: Blažič Franc, ključavničar in posestnik, 84 let, ostarelost liš. št. 139.

Loterijske številke.

TRST,	18. februarja	5	86	18	34	9
GRADEC,	25. februarja	48	82	40	77	4

Zahvala.

Ob slovesnosti 60. obletnice svojega mašništva sem prejel toliko častitek, da se ne morem vsakemu prijatelju posebej zahvaliti. Devetletni bolezni so mi oči močno oslabele: zato prosim, da bi dotični gospodje po tem potu za njihovo izkazano prijaznost blagovoljno sprejeli mojo prisrčno zahvalo.

V Novem mestu, 28. februarja 1905.

Jožef Hloževar,

hovac.

(59)

Zahvala.

(57)

Za mnoge dokaze sočutja, ki so nam došli ob bolezní in smrti našega nepozabnega sina, brata, nečaka in bratranca, gospoda

Emila Schiffrer

sedmošolca v Rudolfovem

od naših sorodnikov, prijateljev in znancev, izrekamo tem potom najtoplejše zahvalo. — Posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini novomeški in župnije Prečna, gg. usmilj. bratom, učiteljskemu zboru novomeške gimnazije, gg. dijakom in slav. „Dol. pevskemu društvu“ za prekrasno petje, vsem železniškemu osebju, p. n. gospem in gospodom za požrtvalno postrežbo in tolažbo ob njegovi bolezní, vsem darovalcem prekrasnih vencev, sploh vsem, ki so spremili rajnika k večnemu počitku.

RUDOLFOVO, 17. febr. 1905.

Žalujoči ostali.

VABILO

(52-0-2)

na

8. redni občni zbor

hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico v Kandiji

na dan 6. marca 1905 ob 1. uri popoldne

v društveni pisarni.

V s p o r e d :

- 1.) Odobritev letnega računa.
- 2.) Poročilo nadzorništva.
- 3.) Razdelitev čistega dobička.
- 4.) Nadomestna volitev funkcionarjev.
- 5.) Slučajnosti.

O p o m b a. Ako bi ta zbor ob določeni uri ne bil sklepčen, skliče se ob 2. uri drugi občni zbor z istim vspređom, in ta sme pri vsakem številu društvenikov sklepati.

Izposojujem knjige

sicer jako rad, vendar pa prav vljudno prosim, naj mi vrnejo knjige pred vsem oni, ki jih imajo že več let izposojene, da ž njimi postrežem tudi drugim. Zlasti bi pa tem potom rad nazaj dobil neko zame jako dragoceno knjigo.

FR. SAL. WATZL, vikar.

DILE jelove

po pet četrt palca debele, suhe, ne grčaste, išče vodstvo deželne kmetijske šole na Grmu.

(58-0-1)

DEKLE

iz poštene hiše, 16 do 20 let stara

se takoj sprejme

(60)

v prodajalni Franc Perko v Rudolfovem.

— Snažno in suho —

stanovanje

primerno za dve ali tri osebe, s kuhinjo in kletjo, z razgledom po glavnem trgu, je takoj za oddati na Ljubljanski cesti šte. 43/44 v Novem mestu. Natančneje ravnotam.

Prostorna hiša

z vrtom v Rudolfovem št. 60 je radi smrti posestnice iz proste roke na prodaj.

(51-0-2)

LEPO STANOVANJE

obstoječe iz 2 sob, kuhinje in kleti —

se takoj odda. — Več pri gosp. GUSTAV MURN-u, svečarju v Rudolfovem.

(41-0-2)

Vabilo.

(54)

Posojilnica v Črnomlji

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
imela bode svoj

redni občni zbor

dne 12. marca 1905 ob 3. uri popoldne
v svoji pisarni hiš. št. 62.

DNEVNI RED:

1. Poročilo ravnatelja o delovanju posojilnice.
2. Predlaganje računa za 1904, razdelitev čistega dobička in določitev nagrade članom načelstva.
3. Sklepanje v zadevi podpore za mestno godbo v Črnomlji.
4. Prememba zadružnih pravil.
5. Nasveti.

K obilni vdeležbi zadržužnike vljudno vabi

Načelstvo.

Ponos vsake gospodnje je dobra kava.

**Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava**

se ne bi smela pogrešati več v nobenem gospodinjstvu, kadar se napravlja vsakdanja kavina pijača.

o o o

Zahtevajte le izvirne zavoje z imenom »Kathreiner« in ne kupujte nikoli, ker se odtehtuje odprto.

Slovenisch Ia 1905

(56-12-1)

Jaz

ne poznam v dosego nežnega, čistega lica in odstranitev pég, boljšega in vspešneje delujočega zdravnika mila kot je znano

Bergmann-ovo lilijino milo
(znamka: 2 rudarja)

tyrdke Bergmann & Co., Tečen ob Elbi.

Dobi se komad po 80 h pri: lekarnarju S. pl. Sladovič in v trgovini Alfons Oblak v Novem mestu.

Imam v kleti

(263-12-9)

več 100 hktl. pristnega belega in črnega vina

nekaj fine rakije, tropinovca in brinovca. Vse solidno postavljeno tudi v moji posodi na tukajšnji državni kolo-dvor po primerno nizki ceni.

Ivan Pujman,

posestnik in trgovec — Vodnjan-Dignano Istra.

Znana „Bobnarjeva kovačnica“

v Kandiji pri Novem mestu

(32-3-3)

se mesca aprila dá v najem.

Oddá se ali kovačnica sama, stanovanje v hiši pa posebej: še raje pa vse skupaj enemu najemniku: kovačnica, hiša z gospodarskim poslopjem in poljem. Redé se lahko krava in eden ali dva prašiča. Več pove Janez Kušljan, posestnik v Kandiji.

HAMBURG - AMERIKA

Iz Ljubljane v

NOVI YORK samo
6 dni z dobro, prosto hrano.

Odhaja se iz LJUBLJANE vsak ponedeljek, torek in četrtek v tednu.

Izvrstna, sigurna vožnja z brzoparniki.

(233-24-12) Pojasnila po večkrat brezplačno.

Zastopnik: **FR. SEVNIG, Ljubljana**

31 Dunajska cesta 31 — zraven šrange.

Delavnica

za vsa cerkvena dela

se priporoča za izdelovanje vsakovrstnih kipov, altarjev, križevih posov, božjih grobov, božičnih jastic itd.

Velika zaloga dovršenih kipov, križev in slik. — Zahtevane fotografije in načrti s povratno pošto. Stotin spričeval in pohvalnih pisem na razpolago. Delavnico s cenjenim naročilom podpirati, prosil vdani

Konrad Skasa

(31-6-3)

St. Ulrich, Gröden (Tirol.)

Zdravje je največje bogastvo! — Zdravje je največje bogastvo!

Kapljice sv. Marka.

(269-20-8)

Te glasovite in nedosegljive KAPLJICE sv. MARKA se uporabljajo za zunanjo in notranjo uporabo. Osobito odstranjujejo trganje in koljenje po kosteh, nogah in rokah, ter izlečijo vsaki glavobol. One delujejo nedosegljivo in spasonosno pri boleznih na želodcu, ublažujejo katar, urejujejo izmečke, odpravijo nadubo, bolečine in krče, pospešujejo in zboljšujejo prebavo, čistijo kri in čreva. Preženejo velike in male gliste, ter vse bolezni, izvirajoče od glist. Delujejo izborno proti hripavosti in prehlajenju. Lečijo vse bolezni na jetrih in slezih ter koliko in ščipanje v želodcu. Odpravijo vsako mrzlico in vse bolezni, izvirajoče od mrzlice. Te

kapljice so najboljšo sredstvo proti boleznim na maternici in madronu, radi tega ne bi smele manjkati v nobeni meščanski in kmetski hiši. Dobiva se samo: „MESTNA LEKARNA, ZAGREB. — Raditega naj se naroča naravnost pod naslovom: „Mestna lekarna, Zagreb, Markov trg šte. 50, poleg cerkve sv. Marka.“

Denar se pošilja naprej ali povzame. Manj kakor 12 steklenic se ne pošlje. Cena je naslednja in sicer franco postavljeno na vsako pošto:

1 ducat (12 stekl.) 4 K — v		3 ducati (36 stekl.) 11 K — v
2 ducata (24 stekl.) 8 K — v		4 ducati (48 stekl.) 14 K 60 v
5 ducatov (60 stekl.) 17 K — v		

Na razpolago imam na tisoče priznalnih pisem, katerih mi ni mogoče radi pomanjkanja prostora navesti. Zato navajam samo imena nekaterih gospodov, ki so uporabljali „kapljice sv. Marka“ z najboljšim vspehom, ter popolnoma ozdravili: Ivan Baretinčič, učitelj; Stjepan Barić, župnik; Ilija Mamić, opankar; Janko Kišulj, kr. nadlogar; Stjepan Seljanić, seljak; Sofija Vukelić, šivilja itd. itd.

MESTNA LEKARNA, Zagreb, Markov trg šte. 50, poleg cerkve sv. Marka. Ustanovljeno l. 1360.

Naznanilo.

Podpisani vljudno naznanjam preč. duhovščini in slavnemu občinstvu, da sem kupnim potom prevzel od gosp. Filica

sedlarsko obrt.

Priporočujem se torej najtoplejše za cenjena naročila v lakiranju in tapeciranju vozov kakor tudi vsakovrstne hišne oprave ter sploh vsa druga v to stroko spadajoča dela. Ob enem se priporočujem v napravo vsakovrstnih novih in v popravilo starih vozov. Izdelujem vse iz mladega jesenovega lesa. Postrežba povsem točna in solidna.

Spoštovanjem

(35-3-3)

Anton Sedlar v Kandiji.

Mesečna

(40-3-2)

soba se odda v vili „Bevc“ pri Rudolfovem.

HIŠA

pri RUDOLFOVEM št. 4

se iz proste roke prod. Tam je tudi krēma, žganjetoč in prodaja tobaka. K hiši spada 70 arov zemljišča. — Natačno se izve pri lastniku tam.

na BRODU

(40-3-2)

Samo

6 dni

Samo

6 dni

iz Havra v Newyork.

„Francoska prekmorska družba.“

Edina najcenejša in najkrajša črta čez PARIZ in HAVRE

AMERIKO.

Odpotuje se iz Ljubljane vsak torek.

Vsak potnik ima prosto hrano z vinom že od Bazelnal naprej.

Znižane cene.

Vozne liste in brezplačna pojasnila daje edino konces. potovalna pisarna

Ed. ŠMARDAR

(129-24-20)

v Ljubljani, Dunajska cesta št 18

nasproti znane gostilne pri „Figovcu“.

Bratje Johann in Florian Vonmetz

(224-12-8)

zaloga vina in žganja na debelo v Waidbruck-u (Spodnje nemško Tirolsko)

priporočajo svoja vsakovrstna zajamčeno naturalna vina po zelo nizkih cenah.

Krčmarsko vino belo in rudeče hektoliter 15 gld.; krčmarsko vino boljše vrste hl 16 gld.; fino vino, belo in rudeče hl 19 gld.; posebno fino vino (Hügelwein) hl 22 gld.; Kaltererseewein hl 24 gld.; Terlaner, belo vino hl 26 gld. — Nadalje: namizno vino (navadno) od 12 do 14 gld. hl. Žganje druge vrste hl. 43 gld., žganje prve vrste 46 gld. hl, in pristno naturalno žganje 50 gld. hl.

Finejša vina v steklenicah, kakor: St. Magdalener, Leitacher, Kalterersee, Tiroler-Blume, Terlaner itd.

Voznina stane od hektl. okoli 2 gld. 50 kr. na kolodvor Novo mesto.

Vidmanič kaže seljanom moč „Pakraških kapljic in Slavonske biljevine.“

Pozor! Bolnemu zdravje!

Pozor! Slabemu moč!

Pakraške kapljice in Slavonska biljevina sta danes dva najbolj priljubljena ljudska leka, ker delujejo gotovo z najboljšim uspehom, ter si tako pridobivajo sloves po vseh delih sveta. Manj kot 12 steklenic se ne pošilja. **Pakraške kapljice:** delujejo proti vsem boleznim želodca in črev, odstranjujejo krče, bolečine v želodcu, preganjajo vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, odganjajo male in velike gliste, odpravljajo mrzlico in vse od te izhajajoče bolezni. Lečijo dalje vse bolezni na jetrih in slezah. Najboljše sredstvo proti bolezni maternice in madrona, vsled česar ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. — Naroči naj jih vsakdo pod naslovom: Peter Jurišič, lekarnar, Pakrac 205, Slavonija. Denar naj se pošlje naprej ali s povzetjem. Cena je sledeča in sicer franko na vsako pošto:

12 stekl. (1 tucat) 5' - K, 24 stekl. (2 tucata) 8'60 K, 36 stekl. (3 tucati) 12'40 K,
48 stekl. (4 tucati) 16' - K, 60 stekl. (5 tucатов) 18' - K

Slavonska biljevina: se rabi z uprav sijajnim in najboljšim uspehom proti zastarelemu kašlju, bolesti v prsih, prehlajenju, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, zbadanju, kataru, odstranjuje goste sluzi in deluje izvrstno pri vseh tudi najstarejših boleznih v prsih in na pljučih.

Cena je naslednja franko na vsako pošto:

2 izvozni stekl. 3'40 K, 4 izvozne stekl. 5'80 K, 6 izvoznih stekl. 8'20 K.

Manj kot dve steklenici se ne pošilja. Denar naj se pošlje naprej ali se pa povzame. Prosim, da se naročuje samo in izrecno le pri meni pod naslovom:

Peter Jurišič, lekarnar, Pakrac br. 105, Slavonija.

(281-20-7)

Pas sv. Jožefa

in sedem nedelj svetemu Jožefu posvečenih. — Lično v usnje vezana knjižica 1 K 40 v, po pošti 20 vin. več.

Karmelska bratovščina sv. škapulirja.

Brošurica po 14 vin. — V založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Kdor ljubi (78-24-24)

nežno, čisto lice brez pëg, mehko in gladko kožo ter cvetočo polt, umiva naj se z znanim medicinskim

Bergmann-ovim lilijinim milom

(s znamko: 2 rudarja) — tvrdke BERGMANN & Co. Draždane in Tečen ob Elbi.

Dobiva se tudi po 80 h komad pri lek. S. pl. SLADOVIČ-u in v trgovini g. Alf. OBLAK-a v Novem mestu.

Ženske lase

zmešane in rezane kupujem na malo in veliko. Vsaki nabiralec las, naj se prepriča, da plačujem od zdaj najvišjo ceno. — Izdelujem vsa vlasolarska dela, vlasulje (baroke), lasne verižice, kite in umetne slike iz las po najnovšem izdelku. — V zalogi imam najfinejša mila, dišave za obleko, glavnike za dame itd.

Spoštovanjem se priporočujem

(276-24-7)

Ivan Svetec, brivec in vlasoljar

Glavni trg (nasproti mestne hiše).

Lepo stanovanje

obstoječe iz 3 velikih sob kuhinje, shrambe in kleti, je takoj za oddati pri JANEZ-u KOŠAK, gostilničarju v Novem mestu.

(39-8-2)

3000 komadov laški rizling

cepljen na riparijo portalis

ima za prodati

(43-2-2)

Alojzij Šepic v Žabji vasi pri Rudolfovem.

Zahtevajte pri nakupu

(125-24-21)

Schicht-ovo štedilno milo

z znamko jelen.

Ono je

zajamčeno čisto

in brez vsake škodljive primesi.

Pere izvrstno.

Varstvena znamka.

Kdor hoče dobiti zares jamčeno pristno, perilu neškodljivo milo, naj pazi dobro, da bo imel vsak komad ime „SCHICHT“ in varstveno znamko „JELEN“.

GEORG SCHICHT, Aussig. — Največja tovarna te vrste

Dobiva se povsod!

na evropskem ozemlju.

Dobiva se povsod!